

M E R K U R I U S Z

9 / 2014

Notka wstępna

- Gdy święty Andrzej ze śniegiem przybieży, sto dni śnieg na polu leży.
- Kiedy na Andrzeja poleje, cały rok nie w porę rolę moczy, suszy.
- Na świętego Andrzeja dziewczkom z wróżby nadzieja.
- Na świętego Andrzeja trza kozucha dobrodzieja.
- Święty Andrzej wróży szczęście i szybkie zamęście.
- Śnieg na Andrzeja dla zboża zła nadzieja.
- Jeżeli na świętego Andrzeja wiatr i mgła, to od Bożego Narodzenia będzie sroga zima.
- Gdy w Andrzeja deszcz lub śłota, w grudniu drogi bez błota.

Niektóre andrzejkowe wróżby i zabiegi magiczne

Indywidualne

Dziewczyny wysiewały w garnkach lub na skrawku pola ziarna lnu i konopi, które zagrabiano męskimi spodniami, w nadziei, że sprowadzi to do domu kandydata na męża (Kresy Wschodnie).

Jeśli dziewczyna pościła przez cały dzień i modliła się do świętego Andrzeja, to we śnie mógł ukazać się jej przyszły ukochany (powszechne).

Jeśli ucięta przez pannę w dniu świętego Andrzeja gałązka wiśni lub czereśni zakwitła w wigilię Bożego Narodzenia, dziewczyna mogła liczyć na rychłe pójście za mąż (powszechne).

Zbiorowe

Losowanie przedmiotów o symbolicznym znaczeniu np. listek oznaczał staropanieństwo, obrączka lub wstążka z czepka – bliski ślub, różaniec – stan zakonny.

Wylewanie wosku na zimną wodę (często przez ucho od klucza) i wrózenie z kształtu zastygłej masy lub rzucanego przez nią cienia sylwetki przyszłego wielbiciela, akcesoriów związanych z jego zawodem itp. (zob. też ceromancja).

Ustawianie od ściany do progu jeden za drugim butów zgromadzonych panien: ta której but pierwszy dotarł do progu miała jako pierwsza wyjść za mąż.

Strona od której zaszczekał pies miała być tą, z której nadejdzie przyszły oblubieniec.

Dziewczyny rzucały psu kulki z ciasta oznaczające wybranych chłopców i czekały, którą zje jako pierwszą.

Panny ustawiały się w koło i wpuszczały do środka gąsiora z zawiązanymi oczami; dziewczyna do której gąsior najpierw podszedł (albo skubnął) – jako pierwsza miała wyjść za mąż (wróżba znana na Kujawach i w Małopolsce).

Dziewczyny kładły na ławie placki posmarowane tłuszczem i sprowadzały psa; ta dziewczyna, której placek został najpierw zjedzony jako pierwsza miała wyjść za mąż (wróżba znana na Mazowszu).

Uczestnicy zabawy pisali imiona na dwóch kartkach: imiona dziewczyn na jednej, a chłopców na drugiej. Potem dziewczyna przekłująca z czystej strony kartkę z imionami chłopców tak, by ich nie widzieć. Dziewczyna miała potem wyjść za mąż za chłopca o imieniu, które przekłowała. Chłopcy natomiast przekłuwali kartkę z imionami dziewczyn. (wróżba nowoczesna, znana w całej Polsce) .

Pożegnaliśmy naszą koleżankę dr Alinę Strižencovą

W dniu 6 listopada b.r. zmarła nasza koleżanka klubowa ś.p. Alina Strižencová. Jeszcze w maju była na naszym przedwakacyjnym spotkaniu klubowym – jak zawsze pogodna, miła, skromna. Było to nasze ostatnie wspólne spotkanie. We wrześniu, po powrocie z wakacji w Polsce, stan zdrowia Aliny nagle pogorszył się i musiała iść do szpitala, z którego, niestety, już nie wróciła do domu.

Dr Alina Strižencová była wieloletnią członkinią naszego Klubu, do którego wstąpiła niedługo po swoim zamieszkaniu w Pradze. Szybko też włączyła się aktywnie do jego działalności - na prośbę zarządu przygotowała na spotkanie klubowe prelekcję poświęconą historii odzyskania przez Polskę niepodległości w 1918 roku. Jest też współautorką publikacji wydanej z okazji jubileuszu 120lecia założenia Klubu Polskiego w Pradze – napisała rozdział p.t. „Klub Polski w Pradze i jego korzenie (1887 – 1918)”. W ostatnich dwóch latach służyła nam pomocą przy poszukiwaniu w archiwum poloników praskich. Jako pracownica archiwum często też pomagała pracownikom Wydziału Konsularnego Ambasady RP w Pradze przy wyszukiwaniu potrzebnych dokumentów obywateli polskich.

Alina Strižencová z domu Gryciuk urodziła się w Trawnikach koło Lublina 1 sierpnia 1942 roku. Po wojnie rodzice wraz z Alinką i jej starszą siostrą Krysią zamieszkali w Piastowie koło Warszawy. Tam też urodził się młodszy brat Aliny – ukochany Januszek. Po absolwowaniu w Piastowie liceum ogólnokształcącego Alina odbyła studia magisterskie na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Po ukończeniu studiów rozpoczęła pracę w Powiatowym Archiwum Państwowym w Żyrardowie, skąd w 1981 roku przeszła do Państwowego Archiwum m. st. Warszawy, jako pracownik naukowy. Od 1985 roku do 1989 r. była pracownikiem naukowym Archiwum Polskiej Akademii Nauk. Po wyjściu za mąż za słowackiego historyka Petera Striženca zamieszkała na stałe w Pradze, gdzie podjęła pracę w „Státním oblastním archivu“ w Pradze. Tutaj pracowała aż do przejścia na emeryturę w 2012 roku jako wysoko ceniona specjalistka archiwistka.

Swoją działalność w archiwach w Polsce skupiła na porządkowaniu i inwentaryzowaniu głównie archiwów miast i baz administracji politycznej i samorządów XIX i XX wieku oraz na publikowaniu prac zamierzonych na teorię i praktykę archiwalną oraz na historię - szczególnie dzieje przemysłu, demografii i urbanizacji w Polsce i Europie Środkowej. W Praskim Archiwum zajmowała się udostępnianiem i inwentaryzacją obszernych zasobów, szczególnie Wojewódzkiej Rady Narodowej w Pradze.

W Polsce dr Alina Strižencová została oceniona za swoją pracę nadaniem odznaki „Za Zasługi dla Archiwistyki” (1978 r.) oraz Srebrnym Krzyżem Zasługi (1979 r.). W Czechach w 2012 roku otrzymała medal „Za zásluhy o české archivnictví”.

Osobiście znałam Alę Strižencovą jeszcze z okresu naszego dzieciństwa w Piastowie - byłam koleżanką klasową jej siostry Krystyny i przez nią poznałam Alę. W Pradze zobaczyłyśmy się po raz pierwszy podczas jakiegoś przyjęcia w ambasadzie. Wtedy też poznałam Jej męża Petera. Było to bardzo dobre, kochające się małżeństwo. Nagła śmierć męża w sierpniu 2009 roku podłamała zdrowie Ali. Zaczęły się choroby, które stały się przeszkodą w szybkiej realizacji planów Aliny powrotu na emeryturę do Polski i do rodzeństwa, z którym łączyły Ją bardzo bliskie, serdeczne stosunki. I to właśnie członkowie najbliższej rodziny prawie nie odchodzili od łóżka Ali podczas jej trwającej od września ciężkiej choroby czekając z nadzieją na każdy objaw poprawy zdrowia. Niestety, nie spełniły się plany Ali i Jej rodziny na wspólne spędzenie lat starości w Warszawie. Do Kraju rodzinnego powrócą już tylko prochy Ali, aby spocząć obok rodziców i męża na cmentarzu warszawskim.

Liczni przyjaciele czescy, współpracownicy oraz członkowie Klubu Polskiego pożegnali Dr. Alinę Strižencovą w krematorium w Motole w dniu 13 listopada.

Krystyna Olaszek-Kotynek

Aksamitna rewolucja – 25-ta rocznica

Aksamitna rewolucja – to określenie wydarzeń roku 1989 w Czechosłowacji, które doprowadziły do obalenia systemu demokracji ludowej oraz elit sprawujących władzę, a także transformacji ustrojowej, która niedługo później nastąpiła, pozwalając Czechosłowacji wstąpić na drogę demokracji parlamentarnej.

Głównym powodem wybuchu "*aksamitnej rewolucji*" były podobne wydarzenia w innych państwach Europy Środkowo-Wschodniej. W Polsce już przeprowadzono częściowo wolne wybory, władze

komunistyczne ustąpiły również w NRD i na Węgrzech. Wiadomo było wtedy, że wybuch rewolucji w Czechosłowacji jest tylko kwestią czasu. Dodatkowo przez cały kraj, od końca 1988 roku, zaczęły przetaczać się demonstracje coraz bardziej uderzające w rozpadający się system państw bloku wschodniego.

- 28 października 1988 – demonstracja w Pradze
- 10 grudnia 1988 – demonstracja w praskiej dzielnicy Žižkov
- 28 października 1989 – demonstracja na Placu Waclawa
- 10,11 i 14 listopada 1989 – demonstracja w Teplicach
- 16 listopada 1989 – studencka demonstracja w Bratysławie

Jeśli przyjąć, że proces transformacji w Polsce trwał od powstania „Solidarności” w 1980 roku, to zakończył się on sukcesem po 10 latach. Na Węgrzech trwało to 10 miesięcy, a w Czechosłowacji niewiele ponad 10 dni. Przebieg rewolucji w Pradze miał inny charakter, chociażby dlatego, że zmiany ustrojowe nie pociągnęły za sobą kryzysu gospodarczego, jak to miało miejsce na Węgrzech, a szczególnie w Polsce, ze względu na nastawienie czechosłowackich władz komunistycznych na lekki przemysł i konsumpcję obywateli.

17 listopada

Za początek wydarzeń należy uznać dzień 17 listopada 1989. Studenckiej organizacji udało się na ten dzień uzyskać pozwolenie na przeprowadzenie pokojowej demonstracji w 50. rocznicę egzekucji dziewięciu czeskich studentów biorących udział w demonstracjach w czasie pogrzebu Jana Opletala – studenta, który został śmiertelnie postrzelony podczas antynazistowskiej demonstracji 28 października 1939 roku w Pradze. Tłum narastał, zaczęto też wznosić hasła przeciwko władzom. Demonstranci zdecydowali przenieść się na plac Waclawa, który był miejscem historycznych wydarzeń przede wszystkim w 1968 roku, gdy wojska Układu Warszawskiego rozpędziły demonstracje. Drogę na plac zablokowała Veřejná bezpečnost i choć demonstranci wręczali funkcjonariuszom VB kwiaty, demonstracja została bardzo brutalnie spacyfikowana.

18 listopada

W nocy rozpoczął się strajk studentów, do których następnego dnia przyłączyli się aktorzy. Na 27 listopada zaplanowano 2-godzinny strajk generalny.

19 listopada

Václav Havel zwołał spotkanie wszystkich grup opozycyjnych, z Kartą 77 na czele. Wtedy to postanowiono powołać do życia Forum Obywatelskie (cz. *Občanské fórum*, OF), które było ruchem społecznym na wzór polskiej "Solidarności", a choć nie miało takich rozmiarów i nie było związkiem zawodowym, przyczyniło się w równym stopniu co „Solidarność” do obalenia ustroju. Forum Obywatelskie zażądało rezygnacji czołowych osobistości w gronie komunistów, w tym prezydenta Gustava Husáka, którego obarczano winą za dewastację życia kraju po roku 1968. Forum postanowiło także poprzeć propozycję strajku generalnego, obejmując przy okazji kierownictwo nad rewolucją w Czechach. Na Słowacji powstała odrębna organizacja – Społeczeństwo Przeciwko Przemocy (sl. *Verejnosť proti násiliu*, VPN), która była podobna w dążeniach wobec władzy do Forum Obywatelskiego.

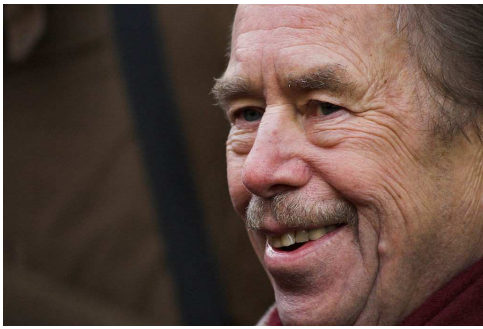
20 listopada

Dnia następnego odbyła się ogromna pokojowa demonstracja na placu Waclawa. Veřejná bezpečnost nie interweniowała. Z balkonu udostępnionego opozycji przez Wydawnictwo Partii Socjalistycznej do tłumu przemawiał Havel. Rozpoczęto zbieranie deklaracji o chęci przyłączenia się do strajku. W tym samym czasie doszło do pierwszych rozmów ówczesnego premiera Ladislava Adamca z Forum. Opozycja zażądała usunięcia odpowiedzialnych za państwowy kryzys osób z rządu i władzy w partii komunistycznej, zwiększenia swobód obywatelskich, a także legalizacji związku. Z upływem kolejnych dni żądania zaczęły być coraz większe, tak że nikt nie wyobrażał sobie, by do władzy nie została dopuszczona opozycja.

27 listopada

27 listopada miał miejsce strajk generalny. Tłum zażądał wolnych wyborów. Mimo ogromnej skali demonstracji i działań opozycji, premier Adamec nie zdecydował się na większe zmiany w elitach władzy. Forum Obywatelskie było rozczarowane jego postawą i nadal dążyło do zmian w rządzie. Na 11 grudnia zapowiedziano kolejny strajk generalny. Forum nie było w stanie dojść do porozumienia z Adamcem, jednak sytuacja międzynarodowa zaczęła się zmieniać. Michaił Gorbaczow, lider KPZR dał ciche przyzwolenie na zmiany w Czechosłowacji, przy okazji potępiając akcję wojsk Układu Warszawskiego z roku 1968.

7 grudnia

Nieoczekiwanie 7 grudnia do dymisji podał się Adamec, a prezydent Husák desygnował na premiera dotychczasowego wicepremiera, Słowaka, Mariána Čalfę. Ten poszedł na ustępstwa względem opozycji, przychylnie podchodząc do propozycji Forum Obywatelskiego co do obsadzenia stanowisk w rządzie. Do rządu weszło wielu członków opozycji, a komuniści stali się wśród ministrów prawdziwą rzadkością. 10 grudnia Gustáv Husák zatwierdził nowy skład rządu, po czym ustąpił ze stanowiska prezydenta. Triumf opozycji został osiągnięty w szybkim tempie. Natychmiast odwołano planowany na następny dzień strajk

generalny. Ministrowie rozpoczęli przemiany w państwie zmierzające w kierunku demokracji parlamentarnej, charakterystycznej dla państw zachodnich. Problemem wciąż był wybór nowego prezydenta. Opozycja chciała, by został nim Havel. Władze proponowały, by doszło w tej kwestii do wyborów powszechnych, jednak ostatecznie zostały zmuszone do ustąpienia. 29 grudnia Václav Havel został zaprzysiężony na prezydenta Czechosłowacji. Wybory do Parlamentu przewidziano na czerwiec roku 1990.

Efekty

Aksamitna rewolucja była kolejnym etapem demokratycznych przemian społecznych, które rozpoczęły drogę państw Europy Środkowo-Wschodniej do pełnej integracji z Europą Zachodnią. Transformacja polityczna w Czechosłowacji przyspieszyła również przemiany w Rumunii oraz Bułgarii.

Wernisaż wystawy Klub Polski w fotografii

W dniu 15 listopada br. spotkaliśmy się na wernisażu wystawy fotografii, które powstały za okres trwania naszego Klubu. Przy takich okazjach uświadamiamy sobie co wszystko się wydarzyło, też jak czas leci niepowstrzymany i bez możliwości jego powstrzymania. Wystawa daje możliwość podsumowania lat ubiegłych, stwierdzenia, że przez wszystkie często wątpliwości o sensie działalności, wynalozonym trudzie, warto ten trud ponosić, by później wrócić i czerpać z jego owoców. Wystawa nie jest chronologiczna, ale raczej tematyczna, pojedyncze panele skupiają wydarzenia o podobnej tematyce, podobnym wydźwięku. Ci, co bywają na naszych spotkaniach napewno znajdą swoje wizerunki i zażyją poczucie nostalgii, że przed laty i włosy były, zmarszczek mniej, no a ten czy tamten kolega czy koleżanka już tylko z fotografii może na nas spoglądać, albo może gdzieś tak z poza chmurki nad naszymi głowami. Najwięcej pracy z przygotowaniem wystawy włożyliśmy na barki Krysi Olaszek – Kotynek, za co należą się jej jak najbardziej wdzięczne podziękowania. Zwłaszcza, że sama nie mogła z powodu choroby na wernisażu być.

O wprowadzenie muzyczne, a później krótki program złożony z utworów gitarowych, zatroszczył się Kazimierz Towarnicki z pomocą Bogumiła Kučery. Polski korpus dyplomacyjny reprezentowała Radca Ambasady PR w Pradze, pani Marzena Krulak. Po otwarciu i programie muzycznym goście z lampką wina w rękę pooglądali i powspominali na lata ubiegłe nie szczędząc pochwał realizatorce wystawy.

Władysław Adamiec

Szkolny Punkt Konsultacyjny im. św. Jadwigi przy Ambasadzie RP w Pradze Święto niepodległości i ślubowanie uczniów klasy I.

A - Spotykamy się dzisiaj, aby wspólnie uczcić 96 rocznicę odzyskania przez naszą Ojczyznę niepodległości. 11 listopada 1918 roku po 123 latach niewoli Polska znowu pojawiła się na mapie świata.
B - Możemy sobie wyobrazić ogromną radość naszych przadków, którzy po ponad stu latach mogli swobodnie mówić w swoim ojczystym języku, pracować w swojej ojczyźnie i dla swojej ojczyzny. W końcu poczuli się wolni i u siebie.
A - Polski nie otrzymali jednak za darmo. Przez długi okres zaborów w walce o niepodległość oddało życie

tysiące naszych rodaków.

B - W tym roku obchodzimy jeszcze jedną ważną rocznicę. 35 lat temu, w 1989 r. Polacy po raz kolejny zdali egzamin z walki o wolność. Tym razem to pokolenie naszych rodziców i dziadków uczestniczyło w zrzuceniu przez Polskę jarzma komunizmu.

A - Polska po 1918 r. nie cieszyła się długo niepodległością. Zaledwie po 20 latach padła ofiarą hitlerowskich Niemiec i sowieckiej Rosji. Wyniszczona działaniem okupantów, po II wojnie światowej znalazła się w strefie wpływów sowieckich. W ten sposób przez kolejne 40 lat Polska straciła wolność na rzecz swojego wschodniego sąsiada. Od 1952 r. nie było już Rzeczypospolitej Polski ale Polska Rzeczpospolita Ludowa.

B - Przez 40 lat PRL-u Polacy nie pozostawali bierni. Stawiali opór narzuconej im władzy. Wielu za wolność oddało nawet życie.

A - Dzisiaj powrócimy do szarych lat PRL-u, przypomnimy sobie chwile dramatyczne i te zabawne, których nie brakowało.

B - Zapraszamy teraz wszystkich do podróży w przeszłość, nasz wehikuł czasu zawiezie państwa w głąb PRL-u.

Kronika z lat 50-yh, „Z wizytą u prezydenta Bieruta”

„Śpiewam pieśń o walce klasowej”

Jeżeli traktor nie może orać,
jeśli siew nie osiągnie skutku,
jeśli łamie się w rękę norma,
a od majstra zalatuje wódką,
jeśli zamarł warsztatu ruch,
spalił serce motor –
to fakt,

że działa klasowy wróg!

B – To w Polsce byli jacyś wrogowie klasowi?

A – oczywiście, największymi wrogami klasowymi byli patrioci, bohaterowie, którzy dla Polski byli gotowi oddać życie.....

Fragmentem scenariusza programu, który przygotowała wyżej wymieniona placówka, przypominamy sobie dzień 12 listopada, w którym to program ów był wystawiony. Kto śledził (niestety trzeba powiedzieć, że z klubowiczów oprócz prezesa nikt) mógł stwierdzić, ile pracy, wysiłku trzeba było włożyć, żeby powstał. Pozwoli szanowne społeczeństwo klubowe, że i ich imieniu podziękuję za program, który był niezmiernie

ciekawy i przygotowany tak, że można by go użyć w profesjonalnych środkach przekazu. Zdanie moje: Jeśli chcemy, żeby nasz Klub przetrwał **musimy** nawiązać bliższe kontakty ze skupiskami młodych, młodszych i najmłodszych środowisk. Pierwszym i nieodzownym krokiem jest zauważać, że w tych środowiskach powstają programy, które zasługują na zainteresowanie i pomoc przez duże P.

Uroczystość święta narodowego na Ambasadzie RP w Pradze

Polskiej Bronisław Komorowski.

W dniu 17.11. 2014 w pomieszczeniach Ambasady RP w Pradze odbyła się uroczystość z okazji Święta Niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej. Uroczystość zorganizowała urzędująca Ambasador RP w Pradze Grażyna Bernatowicz. W trakcie uroczystości najwyższymi odznaczeniami państwowymi RP odznaczeni zostali trzej długoletni zasłużeni członkowie Polskiego Związku Kulturalno-Oświatowego w Republice Czeskiej. Doc. Bogusław Chwajol odznaczony został Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski, inż. Józef Pilich oraz inż. Zygmunt Stopa odznaczeni zostali Krzyżem Oficerskim Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej. Uroczystej dekoracji dokonał Prezydent Rzeczypospolitej

Uroczystość została wzbogacona występem Zaołziaków – Andrzeja Molina – fortepian, Izy Drong – śpiew, Klemensa Słowiozcka śpiew, przy akompaniamencie Romualda Gąsiora. Pragniemy poinformować, że Klemens Słowiozcek, artysta Opery w Berlinie, wzbogaca swym wspaniałym głosem występy zespołu „Ta

Grupa” Miejscowego Koła PZKO w Czeskim Cieszynie-Centrum a Iza Drong jest członkiem Miejscowego Koła PZKO w Jabłonkowie (obecnie chórzystka ZPiT „Śląsk”). Wszystkim odznaczonym członkom PZKO oraz występującym artystom serdecznie gratulujemy!!!
W dniu 18 listopada br. o godzinie 16:00 w Pałacu na Wyspie w Łazienkach Królewskich w Warszawie odbyła się gala II edycji konkursu „Strażnik Dziedzictwa Rzeczypospolitej – Custos Monumentorum Rei Publicae”.
W tym roku tym zaszczytnym tytułem uhonorowano Polski Związek Kulturalno-Oświatowy w Republice Czeskiej.

Odznaczeni zasłużeni członkowie PZKO

ZAPROSZENIE

***SPOTKANIE OŁATKOWE KLUBU POLSKIEGO
odbędzie się w czwartek, 18 grudnia 2014, od godziny 17.00.***

www.klubpolski.cz - www.polonica.cz - www.polskyinstitut.cz - www.prague.polemb.net
www.szkolapolskawpradze.com - www.krecik.euweb.cz - www.pzko.cz - www.polonusbrno.org
www.parafiiawpradze.pl - www.kcmt.cz - www.czapla.cz